

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 226/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval prijatú sťažnosť G. K., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. P. J., B, vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 144/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo G. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 144/98 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 144/98 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. G. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť G. K. trovy právneho zastúpenia v sume 7 300 Sk (slovom sedemtisícristo slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. P. J., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 226/03-11 z 5. decembra 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť G. K., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 C 144/98.

Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia základných práv podľa označených článkov ústavy a dohovoru žiadal prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov v označenom konaní, priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk, ako aj úhradu trov konania, pričom odmenu za jeden úkon právnej služby právny zástupca sťažovateľa vyčíslil sumou 3 650 Sk.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd v podaní sp. zn. Spr. 3593/03 z 13. februára 2004, v ktorom uviedol, že „v konaní došlo k prietahu v období od doručenia uznesenia odvolacieho súdu navrhovateľom 1/ až 4/ a zástupcovi odporcu koncom júla a začiatkom augusta 2001 až do úpravy sudkyne dňa 12. 11. 2002, ktorou sťažovateľa vyzvala na označenie alebo predloženie dôkazov. V hlavnej miere je to však dôsledok vysokého počtu nevybavených vecí, ktoré má sudkyňa Mgr. I. P. vo svojom súdnom oddelení. (...) Pri takomto počte nevybavených vecí sudkyňa nemôže veci vybavovať riadne a bez prietahov (...)“.

Právny zástupca sťažovateľa podaním doručeným ústavnému súdu 9. marca 2004 k stanovisku okresného súdu uviedol okrem iného nasledovné: „Z obsahu odseku 1. vyjadrenia Okresného súdu Bratislava III sa javí, že k prietahom v konaní prispel aj náš klient. Máme za to, že táto obrana Okresného súdu Bratislava III je účelová, pretože dňa 21. 11. 2002 sa pán K. jasne písomne vyjadril k výzve sudkyne zo dňa 14. 11. 2002, že všetky dôkazy už označil a predložil, a teda týmto konaním nemohol spôsobiť prietahy v konaní.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a zo súdneho spisu okresného súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

13. júla 1998 - sťažovateľ (v konaní pred okresným súdom žalobca) sa žalobou doručenou okresnému súdu domáhal zaplata sumy 200 394 Sk s príslušenstvom,

13. augusta 1998 - okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku,
15. decembra 1998 - okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie k žalobe,
11. marca 1999 - vyjadrenie žalovaného bolo zaslané sťažovateľovi,
11. novembra 1999 - okresný súd nariadil pojednávanie na 19. január 2000,
19. januára 2000 - bolo uskutočnené pojednávanie, na ktorom okresný súd vyzval účastníkov konania na predloženie listinných dôkazov a pojednávanie bolo odročené na 15. marec 2000,

15. marca 2000 - bolo uskutočnené pojednávanie, na ktorom boli vypočutí účastníci konania a následne okresný súd odročil pojednávanie na 28. apríl 2000 za účelom vykonania ďalšieho dokazovania,

21. marca 2000 - okresný súd písomne vyzval žalovaného na predloženie listinných dôkazov,

28. apríla 2000 - bolo uskutočnené pojednávanie, ktoré okresný súd odročil za účelom vyhlásenia rozsudku na 3. máj 2000,

3. mája 2002 - pojednávanie bolo z dôvodu neprítomnosti člena senátu odročené na 19. máj 2000 za účelom vyhlásenia rozsudku,

19. mája 2000 - okresný súd rozsudkom žalobu sťažovateľa zamietol,

25. októbra 2000 - sťažovateľ sa voči rozsudku z 19. mája 2000 odvolal,

13. novembra 2000 - okresný súd vyzval žalovaného na vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľa,

19. decembra 2000 - okresný súd predložil vec odvolaciemu súdu na rozhodnutie o podanom odvolaní (spis bol doručený odvolaciemu súdu 21. decembra 2000),

25. apríla 2001 - Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) na pojednávaní vyhlásil uznesenie sp. zn. 16 Co 438/00, ktorým zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie (spis bol okresnému súdu doručený 9. júla 2001),

14. novembra 2002 - okresný súd vyzval účastníkov konania, aby predložili dôkazy, s poukazom na závery odvolacieho súdu,

21. novembra 2002 - sťažovateľ odpovedal na výzvu okresného súdu,

3. apríla 2003 - okresný súd uznesením nariadil znalecké dokazovanie,

26. mája 2003 - okresný súd zaslal znalcovi spis za účelom vypracovania znaleckého posudku (znalecký posudok bol okresnému súdu predložený 23. júla 2003),

10. novembra 2003 - okresný súd nariadil pojednávanie na 25. február 2004,
25. februára 2004 - bolo uskutočnené pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na 7. apríl 2004,
7. apríla 2004 - bolo uskutočnené pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na 28. jún 2004.
28. júna 2004 - bolo uskutočnené pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na neurčito.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho neprítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu zbytočných prietáhov v súdnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 28 C 144/98.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 98/99, II. ÚS 64/99).

Judikatúra ústavného súdu (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právnej a faktickej zložitosti veci (1), správania účastníka konania (2) a postupu samotného súdu (3).

1) Predmetom konania vedeného na okresnom súde je nárok na zaplatenie sumy 200 394 Sk s príslušenstvom z titulu „*odmeny prislúchajúcej podľa interného odmeňovacieho poriadku žalovaného*“.

Ide o pracovnoprávny spor, pričom tieto spory tvoria bežnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov.

Ústavný súd konštatuje, že možno pripustiť skutkovú zložitosť konania vzhľadom na nutnosť oboznámenia sa súdu s interným mzdovým predpisom žalovaného, vnútropodnikovou smernicou pre vykazovanie hospodárskeho výsledku odporcu, účtovnou uzávierkou, výkazom ziskov a strát, spoločenskou zmluvou žalovaného a ostatným spisovým materiálom súvisiacim s touto vecou. Na faktickú zložitosť veci má vplyv aj skutočnosť, že na rozhodovanie vo veci sú potrebné výsledky znaleckého dokazovania (§ 127 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku). Tieto skutočnosti však podľa názoru ústavného súdu nemôžu ospravedlniť doterajšiu dĺžku trvania konania (takmer 6 rokov). Okresný súd vo svojom vyjadrení z 13. februára 2004 však faktickú a právnu zložitosť veci nenamietal ako dôvod, ktorý mohol mať vplyv na dĺžku konania.

2) Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom.

Ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na ťarchu s'ťažovateľa pri hodnotení otázky, či a z akých dôvodov došlo v posudzovanom konaní k zbytočným priet'ahom.

3) Tretím kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol spôsob, akým v konaní postupoval súd.

Ústavný súd zistil v postupe okresného súdu nasledovné obdobia nečinnosti, ktoré mali výrazný vplyv na celkovú doterajšiu dĺžku konania a ktoré je potrebné považovať za zbytočné priet'ahy podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

- od 11. marca 1999 (odoslanie vyjadrenia žalovaného k žalobe s'ťažovateľa) do 11. novembra 1999 (nariadenie pojednávania na 19. január 2000), t. j. 8 mesiacov,
 - od 9. júla 2001 (vrátenie spisu z krajského súdu) do 14. novembra 2002 (výzva účastníkom konania), t. j. viac ako 16 mesiacov,
 - od 21. novembra 2002 (odpoveď s'ťažovateľa na výzvu okresného súdu) do 3. apríla 2003 (nariadenie znaleckého dokazovania), t. j. viac ako 4 mesiace,
- spolu v trvaní viac ako 28 mesiacov.

Dôkazom nesústredenej činnosti okresného súdu je i jeho rozsudok z 19. mája 2000, ktorý bol krajským súdom uznesením z 25. apríla 2001 zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Dôvodom citovaného rozhodnutia krajského súdu podľa jeho odôvodnenia bolo, že prvostupňový súd neodstránil rozpory v tvrdeniach účastníkov, nevykonával vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu a jeho rozhodnutie sa javilo ako predčasné.

Ako neefektívny postup okresného súdu vyhodnotil ústavný súd skutočnosť, že napriek uzneseniu krajského súdu sp. zn. 16 Co 438/00 z 25. apríla 2001 (doručenému okresnému súdu 9. júla 2001), v ktorom sa uvádza, že: „*Prvostupňový súd musí na*

odstránenie tohto rozporu vykonať znalecké dokazovanie ...“, okresný súd nariadil znalecké dokazovanie až 3. apríla 2003.

Obranu okresného súdu založenú na argumentácii o veľkom počte nevybavených vecí, nedostatočnom personálnom obsadení a zaťažení sudcov okresného súdu ústavný súd neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti enormného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali alebo znižovali zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že okresný súd v doterajšom priebehu konania porušil označené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 28 C 144/98 konal bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ navrhol ústavnému súde, aby mu priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk z dôvodu pretrvávajúcich zbytočných prietáhov v konaní.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadol na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru, pričom ústavný súd považoval za odôvodnené priznať sťažovateľovi z titulu primeraného finančného zadosťučinenia sumu 30 000 Sk. Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal z toho, že sťažovateľ si uplatnil nárok na ochranu základného práva bez zbytočných prietáhov v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím ospravedlniť. Vychádzajúc z princípov spravodlivosti, z potreby zavŕšenia ochrany základných práv, ako aj z hodnotenia „správania sťažovateľa“ v predmetnom konaní ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v priznanej výške je za porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dostatočnou náhradou nemajetkovej ujmy. Okresný súd je povinný zaplatiť túto sumu v súlade s výrokom tohto nálezu.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. P. J., B. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa pozostávajú z dvoch úkonov právnej služby (prevzatie a príprava veci, písomné podanie ústavnému súdu). Keďže právny zástupca sťažovateľa si uplatnil trovy za jeden úkon právnej služby iba vo výške 3 650 Sk, teda v sume nižšej než stanovuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ústavný súd mu priznal za dva úkony právnej služby sumu 7 300 Sk.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2004